

Un pas a favor de la llibertat religiosa

Montserrat Coll

Directora general d'Afers Religiosos

El 15 de juliol d'aquest 2009, el Parlament de Catalunya aprovava, amb un ampli consens polític, la Llei dels centres de culte, pionera a Europa i al món. Tal com va declarar el vicepresident del Govern, Josep-Lluís Carod-Rovira, Catalunya donava novament una lliçó de modernitat democràtica.

El coratge d'afrontar específicament el tema dels centres de culte és molt oportú socialment i té un gran valor simbòlic. En primer lloc, les institucions polítiques catalanes reconeixen la singularitat i la importància del fet religiós, una actitud palesa ja en la decisió dels governs concrets successius de la Generalitat de crear i de mantenir una Direcció General d'Afers Religiosos, l'única a l'Estat a aquest nivell. I, en segon lloc, en un context plural com el nostre, aquestes institucions demostren el respecte a la diversitat religiosa, tot oferint un tracte igualitari i no discriminatori a totes les confessions i tradicions religioses presents a Catalunya.

La Llei fa un pas endavant a favor del dret fonamental d'exercir la llibertat religiosa. Seria un bon senyal que d'aquí a uns quants anys s'hagués de reformar perquè hagués quedat insuficient.

Els motius que van portar l'executiu català a aprovar un projecte de llei sobre els centres de culte, a partir de l'experiència del Govern des de 2004, van ser els següents. En primer lloc, el conjunt de peticions d'informació, d'ajuda o de mediació de molts ajuntaments davant les demandes d'obertura de nous centres religiosos, i algun xoc entre consistoris disposats a donar els permisos corresponents i l'oposició d'una part del veïnat. En segon lloc, la disparitat de criteris entre els municipis i el desconcert entre les confessions religioses, disparitat lògica tenint en compte el buit legal existent. A alguns centres de culte, se'ls aplicava la llicència relativa als espectacles i activitats recreatives; a d'altres, la llicència mediambiental; a d'altres, totes dues, i a d'altres, cap. I cal dir que, malgrat la falta de normativa adequada, el seny i el sentit comú tant d'alcaldes, alcaldesses, regidors i regidores com de les comunitats religioses han afavorit un clima lloable de convivència. En tercer lloc, el Projecte de llei també va ser motivat per la situació precària i poc digna d'alguns centres de culte, sense condicions per a les seves finalitats.

Miquel Àngel Estradé, relator de la Llei de culte.
Foto: Parlament de Catalunya (Xavier Prat)

Membres de diferents confessions religioses seguint el debat.
Foto: Parlament de Catalunya (Xavier Prat)

Els objectius principals de la Llei són: facilitar l'exercici del dret fonamental de llibertat religiosa; establir unes mesures mínimes de seguretat i de salubritat dels centres perquè no causin molèsties a terceres persones; donar suport jurídic als ajuntaments, i unificar els requisits tècnics exigibles a un centre de culte.

Per al primer objectiu, els plans d'ordenació urbanística municipal hauran de preveure sòls destinats a equipaments comunitaris on s'admetin els usos religiosos. La intenció que hi ha darrere la Llei és, doncs, que els ajuntaments determinin públicament zones fàcilment accessibles –i no, per exemple, en polígons industrials–, en les quals sigui totalment legal establir centres de culte. Això no comporta l'obligació de cedir terrenys públics ni de subvencionar locals –encara que la Llei no ho prohibeix pas– ni significa tampoc que només les zones fixades puguin admetre nous centres.

La previsió s'haurà de fer d'acord amb la realitat de cada municipi, i per això és important que les confessions religioses participin en la formulació del pla urbanístic municipal, com preveu la Llei, i manifestin així les seves necessitats locals als ajuntaments, els quals hauran de tenir en compte la informació rebuda.

Per aconseguir el segon objectiu, la Llei preveu un reglament sobre les condicions materials que hauran de complir els centres de culte de concurrència pública, mesures adequades i proporcionades a l'activitat que s'hi realitza. La nova llicència d'obertura i ús de centres de culte, reglada i no pas discrecional, o la mera comunicació en alguns casos, substituirà les llicències d'activitats que s'aplicaven anteriorment.

Per obtenir la llicència urbanística i la llicència d'obertura i ús d'un centre de culte, caldrà que les esglésies, confessions o comunitats religioses corresponents acreditin que estan inscrites en el Registre Estatal d'Entitats Religioses. Es tracta de garantir la personalitat jurídica dels sol·licitants, i de fer aflorar la realitat religiosa de Catalunya. Com més visibles, més localitzables i més transparents siguin les entitats religioses, més clarament podran ser un referent en el seu context social.

Ahora, la Llei intenta no causar problemes excessius als centres que ja estan en funcionament. La Llei no s'aplicarà als centres inscrits en l'Inventari del Patrimoni Cultural Català, que admet tots els edificis d'un mínim valor històric, arquitectònic o artístic. Els altres centres existents hauran de reunir unes condicions bàsiques de seguretat i disposaran del termini de cinc anys per adaptar-s'hi, per a la qual cosa el Govern podrà atorgar ajuts.

L'obligació d'adaptar els locals existents ha suscitat alguna preocupació. Malgrat això, al segle XXI, és pertinent que qualsevol espai tancat de concurrència pública compleixi unes mínimes condicions de seguretat: els drets de llibertat religiosa tenen els seus límits en els drets comuns de totes les persones.

La Llei ha estat elaborada tenint en compte tots els sectors implicats. Durant el tràmit d'audiència per a l'elaboració de l'Avantprojecte de Llei, el Govern va consultar totes les confessions religioses amb presència significativa a Catalunya, així com la Federació de Municipis de Catalunya, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques i la Lliga per la Laïcitat. Totes les propostes i els suggeriments a l'articulat van ser presos en consideració. Cal destacar la receptivitat i la capacitat de diàleg dels membres de la ponència parlamentària davant les compareixences al Parlament. Ho demostren les seves esmenes al Projecte de Llei aprovat pel Govern, que, lluny de desvirtuar-lo, en van deixar més clars els continguts essencials i les finalitats.

El vicepresident del Govern amb els ponents de la Llei de culte i membres de diferents confessions religioses.
Foto: Parlament de Catalunya (Xavier Prat)

Després del diàleg amb els sectors afectats, els ponents dels grups que donen suport al Govern van presentar, entre les esmenes, la supressió de l'últim tros de l'article 4: "i/o destinar terrenys específicament a aquest ús". L'article 4 deia: "Els plans d'ordenació urbanística municipal han de preveure sòls amb la qualificació de sistema d'equipament comunitari on s'admetin els usos de caràcter religiós de nova implantació i/o destinar terrenys específicament a aquest ús." Malgrat que, com es pot veure, "i/o destinar terrenys (...)" només era una alternativa possible i no una obligació, els ponents, en comprovar que podia ser interpretat com una imposició, van voler facilitar el consens final (d'altra banda, la Llei tampoc no prohibeix pas la reserva específica de sòl en cas que un municipi –com fan alguns– la consideri possible i oportuna per a una bona convivència).

Durant el tram de les esmenes transaccionals, va ser interessant el diàleg sobre la laïcitat des de la qual, segons afirma el preàmbul, la Llei vol regular l'obertura i ús dels centres de culte. És un encert el consens en la definició de laïcitat com a "respecte a totes les opcions religioses i de pensament i als seus valors". Com ha escrit posteriorment el ponent relator, Miquel Àngel Estradé, "el nostre Parlament ha adoptat la laïcitat com a marc regulador de la necessària convivència no només entre les diferents religions, sinó també entre les diferents opcions existents envers el mateix fet religiós". Un marc que empara de la mateixa manera totes les confessions i tradicions religioses, l'agnosticisme i l'ateisme, tal com correspon a unes institucions polítiques democràtiques, que han de vetllar per la llibertat i pels drets de tota la ciutadania.